

19901 - KULLANILMAKTA OLAN ALTININ ZEKÂTI

Soru

Siz değerli hocamdan, alıp-satmak için değil de, kullanılan altının veya altın ve gümüş takıların zekâtı konusunda, beni ve müslüman kardeşlerimi bilgilendirmenizi istiyorum. Zirâ bazı kimseler: "Takı olarak kullanılan altın ve gümüşe zekât gerekmez" demektedirler.

Bazı başka kimseler de: "İster takı olarak kullanmak için, isterse alıp-satmak için olsun, altın ve gümüşe zekât gerekir. Çünkü takı olarak kullanılmakta olan altın ve gümüşe zekât gerektiğine dâir rivâyet olunan hadisler, zekât gerekmediğine dâir rivâyet olunan hadislerden daha kuvvetlidir" demektedirler.

Siz değerli hocamdan bu konuda bana cevap vermenizi ümit ederim.

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

İslâm âlimleri, kullanılması haram olan altın ve gümüş takıların veya ticâret amacıyla alınan altın ve gümüşe zekât gerektiği konusunda ittifak etmişlerdir. Fakat kullanılması ve ödünç alınması mübah olan -erkekler için- gümüş yüzük gibi, kadınların ziynet amacıyla taktıkları takılar gibi ve silahın kınına yapılması mübah kılınan kaplamalar gibi konularda zekât gerekip-gerekmediğinde âlimler görüş ayrılığına varmışlardır.

Nitekim bazı âlimler, Allah Teâlâ'nın şu emrine muhatap olduğundan dolayı zekât gerektiği görüşüne varmışlardır:

[والذين يكتنون الذهب والفضة ولا ينفقونها في سبيل الله فبشرهم بعذاب أليم] سورة التوبة الآيتان: ٣٤ - ٣٥

"Altın ve gümüşü biriktirip yığan ve onları Allah yolunda harcamayanlar (zekâtını vermeyenler) yok mu, işte onlara acıklı azabı müjdele! (Bu altın ve gümüş mallar) cehennem ateşinde kızdırılıp bunlarla onların alınları, yanları ve sırtları dağlanacağı gün (azarlanarak onlara şöyle denilir):İşte

bu, kendiniz için biriktirdiğiniz mallarınızdır.Yığmakta olduğunuz şeyler sebebiyle (acıklı azabı) tadın!" (Tevbe Sûresi: 34-35)

Müfessir Kurtubî -Allah ona rahmet etsin- tefsirinde şöyle demiştir:

"İbn-i Ömer -Allah ondan ve babasından râzı olsun- Sahih-i Buhârî'de bu anlamı şöyle açıklamıştır:

فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: أَخْبَرَنِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ: وَالَّذِينَ يَكْنُزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ . قَالَ ابْنُ عُمَرَ ب: مَنْ كَنَزَهَا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهَا فَوَيْلٌ لَهُ ! إِنَّمَا [كَانَ هَذَا قَبْلَ أَنْ تُنَزَلَ الزَّكَاةُ، فَلَمَّا أُنْزِلَتْ جَعَلَهَا اللَّهُ طُهْرًا لِلْأَمْوَالِ] [رواه البخاري

"Bir bedevî, -İbn-i Ömer'e- şöyle dedi:

- Bana, Allah Teâlâ'nın şu sözü hakkında haber verir misin?

'Altın ve gümüşü biriktirip yığan ve onları Allah yolunda harcamayanlar (zekâtını vermeyenler) yok mu!'

İbn-i Ömer -Allah ondan ve babasından râzı olsun- şöyle dedi:

- Altın ve gümüşü biriktirip onların zekâtını vermeyen kimseye, veyl olsun!

Veyl: Cehennemde bir vâdinin adıdır. (Çeviren)

Bu olay, ancak zekât farz kılınmadan önce idi. Zekâtın farz kılındığı âyet inince, Allah Teâlâ zekâtı, malları (her türlü maddî ve mânevî pisliklerden) temizleyen bir vesile kıldı." (Buhârî, ta'likte bulunarak rivâyet etmiştir. 2/111, İbn-i Mâce de ta'likte bulunarak rivâyet etmiştir.1/569-570 hadis no: 1787. Beyhakî; 4/82)

Yine âlimler, bu konuda birçok hadisin rivâyet olunmasından dolayı zekât gerektiği görüşüne varmışlardır.

Nitekim bu hadislerden birisi de, Amr b. Şuayb'ın, babasından, o da dedesinden rivâyet ettiği hadistir. Bu hadiste Amr b. Şuayb şöyle demiştir:

أَنَّ امْرَأَةً أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ ^٨ وَمَعَهَا ابْنَةٌ لَهَا وَفِي يَدِ ابْنَتِهَا مَسْكَتَانِ غَلِيظَتَانِ مِنْ ذَهَبٍ، فَقَالَ لَهَا: أُتْعِطِينَ زَكَاتَ هَذَا؟ قَالَتْ: لَا، قَالَ:

أَيْسُرُكَ أَنْ يُسَوِّرَكَ اللَّهُ بِهِمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ سِوَارَيْنِ مِنْ نَارٍ؟ قَالَ: فَخَلَعْتُهُمَا فَأَلْقَيْتُهُمَا إِلَى النَّبِيِّ ^٨ وَقَالَتْ: هُمَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَلِرَسُولِهِ

[رواه أحمد وأبو داود والترمذي والنسائي والدارقطني وابن أبي شيبه وأبو عبيد والبيهقي]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e, yanında kızı ve kızının kolunda altından iki tane kalın bilezik olan bir kadın geldi.

Bu kadın, Yezîd b. Seken'in kızı Esmâ'dır. (Çeviren)

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- o kadına:

- Bunların zekâtını veriyor musun? diye sordu.

Kadın:

- Hayır, diye cevap verdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Allah Teâlâ'nın, kıyâmet günü bu iki (altın) bileziğin yerine, ateşten iki bileziği koluna takması hoşuna gider mi? diye sordu.

(Hadisi rivâyet eden râvî) der ki:

Bunun üzerine kadın kızının kolundaki bilezikleri çıkarıp Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in önüne bıraktı ve şöyle dedi:

- Bu iki bilezik, Allah -azze ve celle- ve O'nun elçisine âittir (O ikisine fedâ olsun!)." (Ahmed; 2/178, 204,208. Ebu Dâvud; 2/212, hadis no: 1563. Tirmizî; 3/29-30, hadis no: 637. Nesâî; 5/38, hadis no: 2479, 2480. Dârekutnî; 2/112. İbn-i Ebî Şeybe; 3/153. Ebu Ubeyd; "Emvâl/Mallar", s: 537, hadis no:1260. Beyhakî; 4/140)

Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ^٨ فَرَأَى فِي يَدَيَّ فَتَخَاتٍ مِنْ وَرَقٍ، فَقَالَ: مَا هَذَا يَا عَائِشَةُ؟ فَقُلْتُ: صَنَعْتُهُنَّ أَنْزِينَ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ:

[أَنُودِّينَ زَكَاتَهُنَّ؟ قُلْتُ: لَا أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ. قَالَ: هُوَ حَسْبُكَ مِنَ النَّارِ] رواه أبو داود والحاكم والدارقطني والبيهقي

"Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- yanıma girdi. Elimde kaşı olmayan gümüşten yüzükler gördü.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Bunlar nedir ey Âişe? diye sordu.

Bunun üzerine ben:

- Onlarla sana süsleneyim diye yaptım, ey Allah'ın Rasûlü! dedim.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Peki onların zekâtını ödüyor musun? diye sordu.

Ben de:

- Hayır veya Allah dilerse, dedim.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- O ateşten bu kadarı sana yeter, buyurdu." (Ebu Dâvud; 2/213, hadis no:1565.Lafız, Ebu Dâvud'a âittir. Dârekutnî; 2/105-106. Hâkim; 1/389-390. Beyhakî; 4/139.)

Ümmü Seleme'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

[كُنْتُ أَلْبَسُ أَوْضَاحًا مِنْ ذَهَبٍ، فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَكُنْزٌ هُوَ؟ فَقَالَ: مَا بَلَغَ أَنْ تُؤَدَّى زَكَاتُهُ فَرُكِّي، فَلَيْسَ بِكُنْزٍ] رواه أبو داود والدارقطني والحاكم والبيهقي

"Ben, altından yapılmış halhallar kullanıyordum.Bunun üzerine: Ey Allah'ın Rasûlü! Bu yığıp biriktirilen bir mal mıdır? diye sordum.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Zekâtı ödenmesi gereken miktara ulaşıp da zekâtı ödenen mal, kenz/yığıp biriktirilen mal sayılmaz, buyurdu." (Ebu Dâvud; 2/212-213, hadis no:1564. Dârekutnî; 2/105. Hâkim; 1/390. Beyhakî; 4/83-140.)

Bazı âlimler ise, (takı olarak kullanılan) altın ve gümüşe zekât gerekmediği, çünkü bunlar mübah bir şekilde kullanılmakla elbise ve meta cinsinden sayılır, altın ve gümüş cinsinden sayılmaz, görüşüne varmışlardır.

Bu âlimler, Tevbe Sûresi: 34. âyetinin genel oluşu hakkında ise şöyle demişlerdir:

"Âyetin genel oluşu, sahâbe'nin -Allah onlardan râzı olsun- sözleriyle açıklanarak sınırlandırılmıştır. Nitekim sahih olarak sâbit olan bir rivâyette Âişe -Allah ondan râzı olsun-, velâyetine alıp himâyesinde büyüttüğü kardeşinin yetim kızlarını, onların altın ve gümüş ile süsler ve bunların zekâtlarını vermezdi.

Yine, Ebu Bekir'in kızı Esmâ'dan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o, "kızlarını altınla süsler ve kıymeti elli bine yakın olmasına rağmen onların zekâtını ödemezdi."(Dârekutnî; 2/109.)

Ebu Ubeyd -Allah ona rahmet etsin- "el-Emvâl/Mallar" adlı kitabında şöyle demiştir:

"İsmâil b. İbrahim, Eyyub'dan, o Nâfi'den, o da İbn-i Ömer'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiğine göre, İbn-i Ömer kızlarından birisini evlendirirken onun mehrini on bin (10.000) olarak tayin eder, bu on binden dört binini ise kızının altını olarak kabul ederdi. Onlar da bu mehirden zekât ödemezlerdi."(Dârekutnî; 2/109'a benzer bir şekilde rivâyet etmiştir. Ebu Ubeyd; "el-Emvâl", s: 540, hadis no: 1276. Beyhakî; 4/138.)

Yine, Ebu Ubeyd -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"İsmâil b. İbrahim, Eyyub'dan, o Amr b. Dînâr'dan rivâyet ettiğine göre o şöyle demiştir:

Câbir b. Abdullah'a -Allah ondan ve babasından râzı olsun-:

- Takı olarak kullanılan altın ve gümüşte zekât var mıdır? diye sorulduğunda o:

-Hayır, yoktur, diye cevap vermiştir.

Câbir b. Abdullah'a -Allah ondan ve babasından râzı olsun- devamla:

Peki on bine ulaşırsa bile zekât yok mudur? diye sorulduğunda o:

- Bu çoktur, diye cevap vermiştir." (Müsnedi Şâfiî (Sindî tertibi); 1/228, hadis no:629. el-Umm;2/41. Ebu Ubeyd; "el-Emvâl/Mallar", s: 540, hadis no: 1275. Beyhakî; 4/138.)

Bu iki görüşten en tercihli olanı; takı olarak kullanılan altın ve gümüşe -nisab miktarına ulaşırsa veya buna sahip olan kimsenin, bununla birlikte yanında nisap miktarını tamamlayan altın, gümüş veya tcâret malları varsa-, zekâtın gerektiği görüşünde olan âlimlerin görüşüdür.

Nitekim hadislerin geneli, altın ve gümüşe zekât gerektiğine delâlet etmiştir. Bildiğimiz kadarıyla bu genel görüşü sınırlayan/tahsis eden doğru bir delil yoktur.

Ayrıca Abdullah b. Amr, Âişe ve Ümmü Seleme'nin -Allah onlardan râzı olsun- daha önce zikredilen hadisleri bu görüşü teyid etmektedir.Bu hadisler, isnadı ceyyid/iyi olan hadislerdir.Bu hadislere tesir eden herhangi bir illet olduğunu söyleyen de yoktur. Bu sebeple bu hadislerle amel etmek/bunlara göre hareket etmek gerekir.

Tirmizî, İbn-i Hazm ve Mevsilî'nin bu hadisleri zayıf kabul etmelerine gelince, bildiğimiz kadarıyla bunun kabul edilir hiçbir yanı yoktur.Bilindiği gibi Tirmizî -Allah ona rahmet etsin- zikrettiği şeyde mâzurdur/mazeretli sayılır.Çünkü Tirmizî, hadisi Abdulah b. Amr'dan rivâyet ederken, zayıf yollardan rivâyet etmiştir.

Nitekim Ebu Dâvud, Nesâî ve İbn-i Mâce hadisi başka sahih yollardan rivâyet etmişlerdir.Belki Tirmizî bunu görememiştir.

Muvaffakiyet, yalnızca Allah'tandır.Allah Teâlâ'nın salât ve selâmı, Peygamberimiz Muhammed'in, âile halkının ve ashâbının üzerine olsun.

İlmi Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi Fetvâları; cilt: 9, sayfa: